इन्सेक बुलेटिन

वर्ष १ अङ्क ४ मङ्सिर २०७८

मानव अधिकार अवस्थाको मासिक विश्लेषण

नेपालको पहिलो मानव अधिकार समाचार पोर्टल inseconline.org मा प्रकाशित समाचार अनुसार २०७८ कात्तिक महिनामा मानव अधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतीका घटनाबाट १ सय ४ जना महिला र १ सय २७ जना पुरुष गरी २ सय ३१ जना पीडित भए। प्रकाशित समाचार अनुसार बागमती प्रदेशमा १ सय ३४, प्रदेश १ मा २२, लुम्बिनी प्रदेशमा २१, प्रदेश २ मा २०, कर्णाली प्रदेशमा १८, गण्डकी प्रदेशमा १४ र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा दुई जना पीडित भए।

कात्तिक महिनामा प्रहरीले १५ जना महिलासहित १ सय १९ जनालाई गिरफ्तार गरेको समाचार प्रकाशन गरिएको छ। प्रहरीले सर्वोच्च अदालत परिसरमा नेपाल बार आबद्ध अधिवक्ताहरूले प्रधानन्यायाधीशको राजिनामा माग गर्दै गरिएको प्रदर्शनमा र नेत्रविक्रम चन्द (विप्लव) नेतृत्वको नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीले कात्तिक ३० गते आह्वान गरेको नेपाल बन्दका क्रममा सो पार्टीका कार्यकर्तालाई गिरफ्तार गरेको हो। त्यसैगरी यो अवधिमा १३ जना घाइते, अमानवीय व्यवहारबाट एक जना, दुर्व्यवहारको घटनामा एक जना, जातीय विभेदको घटनामा एक जना र बम विष्फोटनमा परी दुई जना घाइते भएका समाचार प्रकाशन गरिएको छ। कात्तिक महिनामा कारागारमा एक जनाको मृत्यु भएको छ भने पतिद्वारा ६ जना पत्नीको हत्या भएको छ। त्यसैगरी

यसभित्र ...

- कानुन निर्माण प्रक्रिया र नागरिक सहभागिताको महत्व विषयक अन्तरक्रिया ३
- महामारी र विपत्मा नागरिक समाजमा परेको असर विषय अन्तरक्रिया ४
- महामारी र विपत्मा सरोकारवाला संघसंस्था र निकायको चुनौति विषयक अन्तरक्रिया ५
- मानव अधिकारका विषयमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम ६
- खाद्य अधिकारसम्बन्धी अन्तरक्रिया ६
- मानव अधिकारका विषयमा समीक्षा बैठक तथा कार्ययोजना निर्माण ७
- महामारी र विपत्ले नागरिक समाजमा पारेको असरसम्बन्धी छलफल कार्यक्रम ७
- कानुन निर्माण प्रक्रियामा नागरिक समाजको भूमिका विषयक परामर्श कार्यक्रम ८
- मानव अधिकार रक्षकहरू सम्बन्धी मस्यौदा कानुनबारे छलफल ८
- मानव अधिकार समूहले प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा तत्काल डाक्टरको व्यवस्था गर्न माग ९
- कोभिड-१९ ले शिक्षामा पारेको असर विषयक निबन्ध प्रतियोगिता १०
- स्वास्थ्य अधिकारसम्बन्धी सरोकारवाला बीच अन्तरक्रिया १०
- मानव अधिकार समूह, निर्वाचित जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरूबीच समन्वयात्मक बैठक सम्पन्न ११
- नागरिकको कोभिड विमासँग सम्बन्धित विषयमा पत्रकार सम्मेलन ११
- आवासको अधिकार विषयक अन्तरक्रिया ११
- आवासको अधिकारसम्बन्धी अन्तरक्रिया १२
- बाल अधिकार चेतना समूहसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम १२
- बाल अधिकार चेतना समूहको बैठक १३
- विस्फोटक पदार्थबाट घाइते बालकको उपचारमा इन्सेकको सहयोग १३
- मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षासम्बन्धी अन्तरक्रिया १४
- मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुन बारे अत्रक्रिया १४
- प्रेस विज्ञप्तिहरू १५

प्रदेशगत आधारमा कात्तिक महिनामा पीडित भएकाहरूको सङ्ख्या

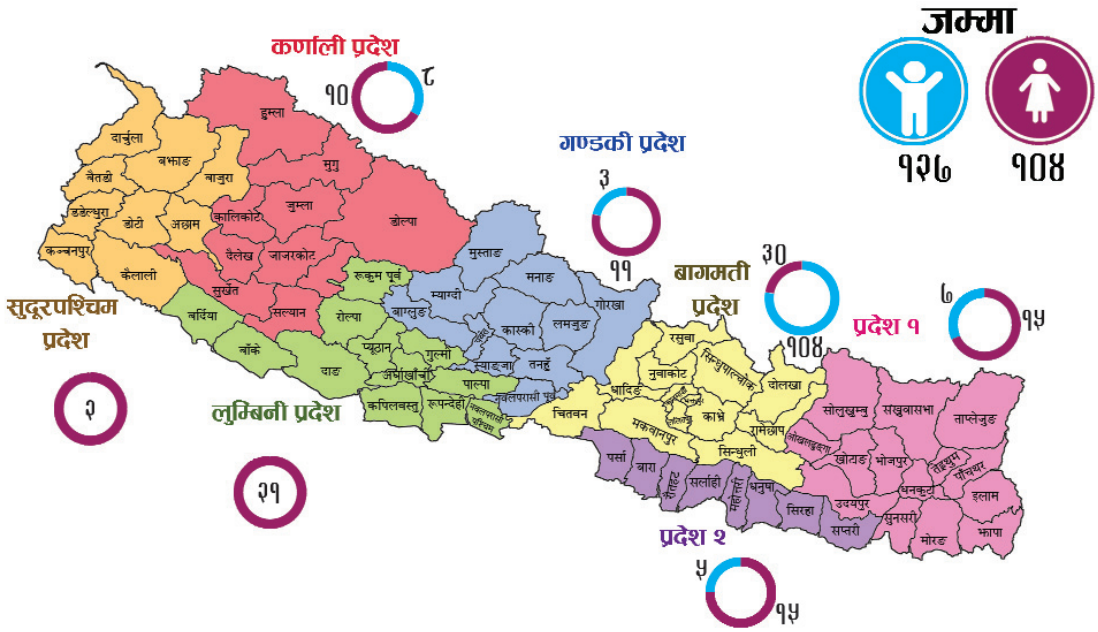

बलात्कारपछि एक जनाको हत्या भएको समाचार इन्सेक अनलाइनमा प्रकाशित छ।

कात्तिकमा प्रकाशित समाचारमध्ये बाल अधिकार उल्लङ्घनका घटनामा परी ३४ जना बालबालिका पीडित भए। प्रकाशित समाचारमध्ये बलात्कारका घटनामा २३ जना बालिका पीडित भए भने यौन दुर्व्यवहारका घटनामा तीन जना बालकसहित ११ जना पीडित भए।

महिला अधिकार उल्लङ्घनका घटनामा ४७ जना पीडित भए। जसमा बलात्कारका घटनामा १९ जना, बलात्कार प्रयासका घटनामा १० जना, यौन दुर्व्यवहारका घटनामा सात जना, 'बोक्सी'को आरोपमा चार जना, बेचबिखनका घटनामा दुई जना र घरेलु हिंसाका घटनामा चार जना महिला पीडित भए।

कात्तिक महिनामा मात्रै पीसीआर विधिबाट १ लाख ९२ हजार १ सय २ ओटा स्वाब परीक्षण गरिएकोमा १२ हजार १ सय १२ जनामा कोभिड पुष्टि भएको छ। स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले जारी गरेको तथ्याङ्कलाई आधार मानी विश्लेषण गर्दा कात्तिक महिनामा परीक्षण गरिएका स्वाबमध्ये ६ प्रतिशतमा कोभिड सङ्क्रमण पुष्टि भएको छ। कात्तिक १ गते निको दर ९७.१ प्रतिशत थियो भने कात्तिक ३० गते ९७.७ प्रतिशत निको दर छ। कात्तिक महिनामा १ सय ८९ जना कोभिड सङ्क्रमितको मृत्यु भएको छ। कात्तिक ३० गतेसम्म ११ हजार ४ सय ८२ जनाको मृत्यु भएको मन्त्रालयद्वारा जारी तथ्याङ्कमा उल्लेख छ। कात्तिक महिनामा ११ लाख ५३ हजार ८ सय ४३ जनालाई पूर्ण खोप प्रदान गरेको मन्त्रालयले जनाएको छ। कात्तिक ३० गतेसम्म ७६ लाख २४ हजार ३८ जनालाई पूर्ण खोप दिइएको छ। कोभिड–१९ सम्बन्धी दैनिक अपडेट तथा साप्ताहिक विश्लेषण इन्सेक अनलाइनमा उपलब्ध छ।

बाल अधिकार उल्लङ्घन घटनाका पीडित सङ्ख्या

बलात्कार	२३
यौन दुर्व्यवहार	११
जम्मा	३४

महिला अधिकार उल्लङ्घन घटनाका पीडित सङ्ख्या
(इन्सेक अनलाइनमा छापिएको समाचारको आधारमा)

बलात्कार	१९
घरेलु हिंसा	४
यौन दुर्व्यवहार	७
बलात्कार प्रयास	१०
बेचबिखन तथा ओसारपसार	२
'बोक्सी'को आरोप	४
जम्मा	४७

कानुन निर्माण प्रक्रिया र नागरिक सहभागिताको महत्व विषयक अन्तरक्रिया

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) को आयोजनामा लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा कानुन निर्माण प्रक्रिया र नागरिक सहभागिताको महत्व विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम कात्तिक ११ गते जनकपुरधाममा सम्पन्न भयो। कोभिड-१९ को संक्रमणले निम्त्याएको महामारीका कारण नीति तथा कानुन निर्माणमा नागरिक/विज्ञ तथा सरोकारवालाहरूको सहभागिता घटेको महसुस गरी इन्सेकले प्रदेशस्तरका नीति निर्माताहरूसँग संवादको सुरुवात गर्ने उद्देश्यले कार्यक्रम आयोजना गरिएको इन्सेकका निर्देशक श्रीराम बजगाइँले बताउनु भयो।

उहाँले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै कानुन निर्माण र कार्यान्वयनमा बदलिएको अभ्यासले गर्दा केही दुविधा, अन्यौल र असहजता समेत बेलाबेलामा देखिएको अवस्थामा प्रदेश तहका सरकार र व्यवस्थापिकाले निर्माण गरेका नीति तथा कानुनको अवस्था तथा तिनीहरूको निर्माणमा अवलम्वन गरिएका प्रक्रियागत अभ्यासको समीक्षा गर्न आवश्यक रहेको बताउनु भयो।

प्रदेश २ सरकारका आन्तरिक मामिला तथा सञ्चारमन्त्री भरतप्रसाद साहले कानुन निर्माणको प्रक्रियाको क्रममा सम्बन्धित सरोकारवालाको सहभागिता सुनिश्चित गराउनुपर्नेमा जोड दिनु भयो। प्रदेशले बनाएका कानुनहरूलाई मुर्त रुप दिनका लागि विज्ञहरूको सल्लाह, सुझावका साथै सम्बन्धित सरोकारवाला नागरिकको प्रतिनिधिमुलक संस्था/व्यक्तिहरूसँग छलफल गरेरै ल्याउने गरेको उहाँको भनाइ छ। उहाँले प्रदेश २ मा हालसम्म निर्माण गरिएका ४१ ओटा कानुनहरूमा जनताको व्यापक सहभ(ागिता गराइएको दावी गर्नु भयो। मन्त्री साहले जनताको सहभागिता बिना निर्माण गरिने कानुनको कार्यान्वयन पक्ष कमजोर हुने बताउनु भयो। देशमा कानुन भएपनि कार्यान्वयनका पक्षहरू कमजोर देखिएको बताउँदै प्रदेशको शान्ति सुरक्षाका लागि प्रदेश सरकारकै अधिकार हुने संविधानमा उल्लेख भएपनि हालसम्म सोको कार्यान्वयनमा संघीय सरकारको असहयोग रहेको उहाँको आरोप छ। लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टीका प्रदेश २ संसदका सचेतक सांसद परमेश्वर साहले प्रदेश २ सभाबाट निर्माण गरिँदै आएको कानुनमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको व्यापक सहभागिता हुँदै आएको बताउनु भयो। उहाँले प्रदेश २ मा बनेका कानुनहरू मानव अधिकारमैत्री र दलितमैत्रीका साथै महिला, अल्पसंख्यक तथा पिछडिएका समुदायहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धनको पक्षमा रहँदै आएको दावी गर्नु भयो। प्रदेश २ का सांसद श्यामपरी देवीले देश, प्रदेश र स्थानीय तहमा विभिन्न कानुनहरू निर्माण भएपनि कार्यान्वयन पक्ष कमजोर देखिएकाले जनताले चाहे जस्तो अनुभव गर्न नसकेको बताउनु भयो। सांसद चमेली देवी दासले प्रदेश २ सरकारले कानुनहरू बनाउँदा नागरिकको सहभागिता गराउँदै आएको बताउँदै निर्माण गरिएका कानुन मानव अधिकारमैत्री र दलितमैत्री भएको बताउनु भयो।

सांसद रविन्द्र बैठाले समाजमा विभेद कायमै रहने भएकाले विभेदरहित कानुन निर्माण गर्नुपर्नेमा जोड दिनु भयो। सांसद शारदा थापाले कानुन निर्माणको क्रममा पूर्वाग्रह नभएको पनि कार्यान्वयनको क्रममा विभेद हुने गरेको बताउनु भयो। उहाँले राजनीतिक दल र व्यक्तिहरूको पहुँचको क्रममा कानुन कार्यान्वयनमा विभेद रहेको बताउनु भयो।

जनकपुरधाम उप-महानगरपालिकाका प्रमुख लालकिशोर साहले कानुन जतिसुकै मानव अधिकारमैत्री निर्माण गरिए पनि त्यो जनताले स्वीकार नगरेसम्म कार्यान्वयन गर्न नसकिने बताउनु भयो।

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग प्रदेश २ का प्रमुख विरबहादुर बुढा मगरले निर्माण गरिने कानुनहरू मानव अधिकार, दलित, अल्पसंख्यक, आवाज विहीनहरूको आवाज बुलन्द हुने खालको कानुन निर्माण गरिनुपर्नेमा जोड दिँदै सो निमार्णको क्रममा नागरिकहरूको आवश्यकता, चाहना र भावना समेट्न जरुरी रहेको बताउनु भयो।

निलहिरा समाज प्रदेश २ का संयोजक प्रदिप यादवले यौनिक तथा अल्पसंख्यकहरूका लागि समेत संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय

सरकारले कानुन निर्माण गरी हक अधिकार र सेवा सुविधा सुनिश्चित गर्नुपर्नेमा जोड दिनु भयो।

गैरसरकारी संस्था महासंघ नेपाल, धनुषाका अध्यक्ष धिरेन्द्र बहादुर सिंहले जनताको भावना र नागरिकको सहभागिता बिना कानुन निर्माण गर्न नहुने धारणा राख्नु भयो।

एड्भोकेसी फोरम नेपाल प्रदेश २ अध्यक्ष राजकुमार महासेठले लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थापमा आफूले आफैँलाई शासन गर्न कानुन बनाउने हुँदा यसमा नागरिकको सहभागिता आवश्यक भएको बताउनु भयो।

इन्सेक प्रदेश २ का प्रमुख राजु पासवानले प्रदेश तहमा बनाउने कानुनहरूमा मानव अधिकारको विश्वव्यापी सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र मापदण्ड सुनिश्चित गर्न संवैधानिक आयोग तथा सरोकारवाला नागरिक संस्थाको सहभागितामा अभिवृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको बताउनु भयो।

महामारी र विपत्मा नागरिक समाजमा परेको असर विषयक अन्तरक्रिया

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) द्वारा आयोजित महामारी र विपत्मा नागरिक समाजमा परेको असर विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम कात्तिक ११ गते जनकपुरधाममा सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा इन्सेकका निर्देशक श्रीराम बजगाइँले विपत् र महामारीको समयमा सामाजिक एकता आवश्यक भएको बताउनु भयो। उहाँले सामाजिक एकता, सद्भाव आवश्यक भएको बेलामा सामाजिक विचलन ल्याउने कूतत्व समेत आउने भएकाले यसतर्फ सचेत रहनुपर्ने बताउनु भयो।

माहामारी र विपत्को समयमा नागरिक समाजमा परेको असरलाई कम गर्न तीन ओटै तहका सरकार र सामाजिक संघ संस्था, नागरिक समाजको भुमिका अहम् रहने बताउनु भयो। प्रदेश २ का सामाजिक विकास मन्त्री नवलकिशोर साहले प्रदेश २ सरकार जनतासँग प्रत्यक्ष रुपमा जनताहरूको सुखदुःखमा नजिक भएर काम गरि रहेको बताउनु भयो।

उहाँले प्रदेशमा सुव्यवस्था र सुशासनका लागि आफू अग्रसर रहँदै आएको भएपनि नागरिक समाजका अगुवाहरूको जागरुकता हुनुपर्नेमा जोड दिनु भयो। मन्त्री साहले कोभिड-१९ का कारण नागरिकमा सामाजिक, साँस्कृतिक, आर्थिक र शैक्षिक रूपमा समस्या भएको बताउनु भयो। उहाँले विपत्को बेलामा पनि प्रदेश २ सरकारले आफनो सीमित श्रोत र साधानहरूको अधिकतम प्रयोग गरि आफनो जनताहरूको सुखदुःखमा साथ र सहयोग गरेको बताउनु भयो।

उहाँले कोभिड-१९ को महामारीको समयमा पनि प्रदेश २ सरकारले कोभिड विशेष अस्पताल सञ्चालन, पिसिआर परीक्षणको साथै जनचेतनाका लागि कामहरू निरन्तर रुपमा गरेको बताउनु भयो। उहाँले महामारीको बेलामा प्रदेश २ सरकारले राहत समेत वितरण गरेको बताउनु भयो।

नागरिक समाजका अगुवा डा. आशा सिन्हाले विपत् र महामारीको समयमा व्यापक जनचेतना र शिक्षा दिनु आवश्यक रहेको बताउनु भयो। उहाँले महामारीको बेलामा सरकारले तत्कालै निर्वाह गर्नुपर्ने दायित्व बहन नगरिँदा समस्या हुने गरेको बताउनु भयो। निलहिरा समाजका प्रदेश २ संयोजक प्रदिप यादवले विपत् र महामारीको समयमा यौनिक तथा अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिहरू अझै विभेद र पीडामा पर्ने गरेको बताउनु भयो।

उहाँले पहिचानको आधारमा राज्यले महामारीको समयमा यौनिक तथा अल्पसंख्यक समुदायका स्वास्थ्यदेखि राहतमा समेत विभेद गरेको आरोप लगाउनु भयो। नागरिक समाजमा अगुवा निर्मल चौधरीले विपत् र महामारीका कारण समाजमा सामाजिक तथा मनोवैज्ञानिक रुपमा असर पारेको बताउनु भयो। उहाँले विपत् र महामारीका समयमा सामाजिक संघ संस्थाहरूले खेलेका भुमिका, जनचेतना र जनजागरणको हामी नागरिक समाजले सम्मान गर्नै पर्ने बताउनु भयो।

महामारी र विपत्मा सरोकारवाला संघ संस्था र निकायको चुनौती विषयक अन्तरक्रिया

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) प्रदेश २ को आयोजनामा महामारी र विपत्मा राष्ट्रिय मानव अधिकार संस्थाहरू, संवैधानिक निकाय तथा नागरिक समाजको भूमिका र चुनौती विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम कात्तिक १२ गते जनकपुरधाममा सम्पन्न भयो।

कार्यक्रममा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग प्रदेश २ का प्रमुख विरबहादुर बुढा मगरले विपत् र महामारीको समयमा संवैधानिक निकाय, सामाजिक संघ संस्था र नागरिक समाजको भुमिका र चुनौतीबारे अवधारणापत्र प्रस्तुत गर्नु भयो। कार्यक्रममा मधेशी आयोगका अध्यक्ष डा. विजय दत्तले महामारी र विपत्को बेलामा संवैधानिक निकाय र नागरिक समाजको भूमिका अहम् हुने भएकाले यस्तो समयमा झन् सक्रिय हुनु पर्ने बताउनु भयो। विपत्को बेलामा सचेत र सक्रिय हुन नसकिएमा जनधनको क्षति बढी हुने उहाँको धारणा थियो।

उहाँले स्थापनाको १० दिनमै बारा र पर्सामा आएको टोर्नेडोबाट जन(धनको क्षति भइरहँदा मधेशी आयोग घटनाको भोलिपल्ट नै पुगेर स्थलगत अध्ययन गरी स्थानीय आवश्यकताको पहिचान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्दा सम्भावित समस्याहरूको न्यूनीकरण गर्दै आएको बताउनु भयो। विपत् र महामारीको बेलामा तयारी गर्नु भन्दा विपत् पूर्व नै तयारी गरिनुपर्ने र ठोस योजना र स्थानीय संघ संस्थाहरूको यसमा भुमिका महत्वपूर्ण हुने बताउनु भयो। इन्सेकका निर्देशक श्रीराम बजग(इँले विपत् र महामारी जुनसुकै समयमा आउने सम्भावना रहने भएकाले यसको न्यूनीकरणका लागि सामाजिक संघ संस्था र नागरिक समाजको भुमिकामा जोड दिनु भयो।

विपत् र महामारीले सामाजिक सदभावमा समेत असर पार्ने भएपनि सामाजिक संघ संस्था र नागरिक समाजको साथ र सहयोगले आपसी भाइचारा, सामाजिक एकता, न्याय, सदभाव र पारस्परिक सम्बन्धलाई मजबुत बनाउने गरेको बताउनु भयो।

दलित विकास समिति प्रदेश २ का अध्यक्ष रामप्रवेश बैठाले प्रदेश २ मा विपत् र महामारीका बेला होस् वा अन्य समयमा नै कि नहोस् यहाँका दलित समुदायका व्यक्तिहरू बढी पीडित हुने गरेको बताउनु भयो। राजर्षी जनक विश्वविद्यालयका प्रध्यापक अशोक साहले विपत् र महामारी जोखिम क्षेत्रको अध्ययन र अनुसन्धानको कमी रहेको औँल्याउनु भयो।

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय प्रदेश २ का प्रदेश कानुन अधिकृत रिङ्कुकुमारी यादवले विपत् र महामारीका बेला जनता आर्थिक, साम(ाजिक, साँस्कृतिक रुपमा हिंसामा परेका घटनाहरूले थप समस्या ल्याउने हुँदा नागरिक समाज बढी जागरूक हुनु पर्ने बताउनु भयो। निलहिरा समाज धनुषाका कार्यक्रम संयोजक जुनु चौधरीले विपत् र महामारीका बेलामा यौनिक तथा अल्सङ्ख्यक समुदायका व्यक्तिहरू बढी प्रभावित हुँदै आएको बताउनु भयो।

पत्रकार अजय झाले विपत् र महामारीको समयमा सञ्चार क्षेत्रको ठुलो भुमिका रहँदै आएको बताउनु भयो।

कार्यक्रममा इन्सेक प्रदेश २ का प्रमुख राजु पासवानले कोभिडकै समयमा पनि मानव अधिकारको क्षेत्रमा क्रिया(शील संघ संस्थाहरूको साझा सहयोगमा क्वारेन्टाइन र अस्पतालको अनुगमन गरेको बताउनु भयो।

मानव अधिकारका विषयमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) प्रदेश २ कार्यालय जनकपुरधामद्वारा कात्तिक ३० गते रौतहटको गरुडामा शिक्षा, स्वास्थ्य, खाद्य र आवासको अधिकारका सवालमा सरोकारवालाहरूबिच नगरस्तरीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।

कार्यक्रममा इन्सेकद्वारा सञ्चालित स्थानीय समुदायलाई सचेत पार्दै जिम्मेवार निकायलाई जबाफदेही बनाउने परियोजना अन्तर्गत मानवको शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास र खाद्यको अधिकारको विषयका विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेको छ।

त्यसैगरी इन्सेक प्रदेश संयोजक राजु पासवानले इन्सेकबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू, परियोजनाको बारेमा प्रष्ट पार्दै अन्तरक्रियामा उठेका सवालहरूमा स्थानीय सरकारले ध्यान दिनुपर्नेमा जोड दिनु भयो।

गरुडा नगरपालिकाका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख योगेन्द्रप्रसाद साहले नगरपालिका भित्र नि:शुल्क खोप कार्यक्रम सञ्चालन भएको र आगामी आर्थिक वर्षमा पनि सो योजना रहेको बताउनु भयो।

नगरभित्र दुई ओटा बर्थिङ्ग सेन्टर रहेको छ जसमध्ये रौतहट जिल(लामा नै दोस्रो स्थानमा गरुडा बर्थिङ्ग सेन्टर रहेको बताउनु भयो। उहाँले विद्यालयहरूमा सेनिटरी प्याड तथा चेन्जरुम राख्ने निर्णय नगरबाट भएकाले कार्यान्वयनका लागि सरोकारवालाहरूलाई आग्रह गर्नु भयो। स्थानीय माविको कक्षा ८ मा अध्ययनरत छात्रा काजल रजकले विद्यालयमा कम्प्युटर ल्याबको व्यवस्था हुनुपर्ने, सेनेटरी प्याड, चेन्जरुम व्यवस्थित हुनुपर्ने, शुद्ध पिउने पानीको उचित व्यवस्था हुनुपर्नेमा सो नभएको गुनासो गर्नु भयो।

पत्रकार महासंघका सदस्य रामप्रवेश बैठाले मानव अधिकार सबैको अधिकारको विषय हुँदाहुँदै पनि पत्रकारहरू जहिले असुरक्षित भएर हिँड्नुपर्ने बताउनु भयो।

गरुडा नगरपालिकाका प्रमुख इनु राय यादवले अन्तरक्रियामा उठेका सवाललाई नगरकार्यपालिकामा पेश गरी आवश्यक निर्णय लिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भयो।

खाद्य अधिकारसम्बन्धी अन्तरक्रिया

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) प्रदेश २ कार्यालय जनकपुरधामले कात्तिक २८ गते रौतहटको चन्द्रपुर नगरपालिकामा खाद्य अधिकारसम्बन्धी नगरस्तरीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ।

इन्सेक प्रदेश २ का प्रमुख राजु पासवानले संस्थाद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमहरू र परियोजनाको बारेमा सहभागीहरूसँग अन्तरक्रिया गर्नु भएको थियो। उहाँले खाद्य अधिकार नागरिकको मौलिक हक भएकाले सो अधिकारबाट कोही पनि वञ्चित हुन नहुने बताउनु भयो।

चन्द्रपुर नगरपालिकाका कृषि शाखा अधिकृत उमेश चौधरीले चन् पुर नगरपालिकाबाट खाद्य अधिकारको बारेमा विगतमा गरिएका कार्यक्रम र त्यसको प्रतिफल तथा आगामी कार्ययोजना बारे जानकारी गराउनु भयो। उहाँले नगरबाट आगामी कार्ययोजना धानबालीका लागि चैते धानको बिउबिजन वितरण कार्यक्रम, तरकारी खेती, बेमौसमी तरकारी खेतीका विभिन्न योजनाहरू, च्याउ उत्पादन पकेट कार्यक्रम, मकै खेती, कोदो खेती लगायतका कार्यक्रममा अनुदान रहेको बताउनु भयो। सुबलाल भागवत उमावि सन्तपुरका प्रध्यानाध्यापक देवानन्द चौधरीले शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, खाद्य(लगायतका अधिकारबा बारेमा विद्य(र्थी सचेत हुनु पर्ने बताउनु भयो।

कक्षा १० की छात्रा चाँदनी रौनियारले विद्यालयले गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्दै आइरहेको तर अतिरिक्त क्रियाकलापमा ध्यान दिनुपर्ने र दिवा खाजा पौष्टिकतापूर्ण हुनुपर्नेमा जोड दिनु भयो।

शिक्षक दिलिप चौधरीले सरकारले दिने १५ रुपियाँमा खाजा व्यवस्थापन गर्नुपर्दा अपुग हुने गरेको बताउनु भयो।

चन्द्रपुर नगरपालिकाका सामाजिक विकास शाखा संयोजक सरस्वति खुलालले नगरभित्र तीन ओटा नमुना विद्यालय रहेकामा दिनैपिच्छे फरक खाजाको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने बताउनु भयो।

खाद्य अधिकारको विषयमा नगरको नीति हुनुपर्नेमा जोड दिँदै उहाँले यस्तो नीति बनाउन पहल गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भयो।

चन्द्रपुर नगरपालिका-८ का वडाध्यक्ष पासवत चौधरीले विषादी रहित खानेकुरामा ध्यान दिनुपर्नेमा जोड दिनु भयो।

मानव अधिकारका विषयमा समीक्षा बैठक तथा कार्ययोजना निर्माण

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) प्रदेश २ कार्यालय जनकपुरधामद्वारा रौतहटको चन्द्रपुर नगरपालिकामा नगरस्तरीय मानव अधिकार निगरानी समूह र सरोकारवालाबिच समस्या पहिचान तथा सरोकारवालाको पहिचान र कार्ययोजना निर्माणको लागि मानव अधिकार समूहको बैठक कात्तिक २७ गते सम्पन्न गरिएको छ।

बैठकमा स्थानीय समुदायलाई सचेत पार्दै जिम्मेवार निकायलाई जबाफदेही बनाउने परियोजना अन्तर्गत चन पुर नगरपालिकामा सञ्चालित शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास र खाद्य अधिकारको क्षेत्रमा समस्या र समाधानका लागि पैरवी गर्ने विषयमा छलफल गरिएको हो।

मानव अधिकार निगरानी समूहकी सदस्य प्रेमकुमारी तिमल्सिनाले मानव अधिकार निगरानी समितिले बैठक बस्ने क्रममा जुन क्षेत्रमा जे विष ायको समस्या छ सोही स्थानमा गएर सञ्चालन गर्दा सो ठाउँको लगभग ७० प्रतिशत समस्या समाधान भएको बताउनु भयो।

मानव अधिकार निगरानी समूहका सदस्य सरस्वति खुलालले मानव अधिकारका विषयमा इन्सेकका गतिविधिहरू अभियानमुखी भएकोमा खुशी व्यक्त गर्नुभयो।

इन्सेक प्रदेश २ का फोकल पर्सन बरुण बस्यालले परियोजनाले सञ्चालन गर्दै आइरहेको काम र यसको प्रभावकारिता र आगामी कार्ययोजना निर्माणमा सहजीकरण गर्नुभएको थियो।

कार्यक्रममा इन्सेक प्रदेश २ का प्रमुख राजु पासवानले कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा आएका समस्यालाई सम्बन्धित निकायबाट समाधान गर्नेर सो हुन नसके स्थानीय सरकार तथा प्रदेश र केन्द्र सरकारसम्म पैरवी गरी वास्तविक पीडितलाई न्याय दिलाउन इन्सेक सधैं तत्पर रहेको बताउनु भयो।

महामारी र विपत्ले नागरिक समाजमा पारेको असरसम्बन्धी छलफल कार्यक्रम

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) गण्डकी प्रदेश कार्यालयको आयोजना कात्तिक २९ गते महामारी र विपत्ले नागरिक समाजमा पारेको असर सम्बन्धमा गरिएको अध्ययन उपर छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा प्रतिनिधि सभा सदस्य तथा पूर्व युवा तथा खेलकुद मन्त्री जगत बहादुर विश्वकर्माले सरकारका सकारात्मक कामलाई सहयोग तथा कमजोरीमा खबरदारी गर्नु नागरिकको दायित्व भएको बताउदै उहाँले कोभिड-१९ ले सिकाएका सकारात्मक पक्षलाई प्रतिवेदनमा समेट्न आग्रह गर्नुभयो। उहाँले कोभिड-१९ विश्वका लागि नै नयाँ चुनौती भएकाले सामान्य र सङ्कटकालीन अवस्थाका बारेमा नागरिक पनि सजग हुनुपर्ने बता(उनुभयो। कोभिड-१९ को महामारीलाई राजनीतिक रङ्ग दिएर गरिएका कार्यहरू गलत रहेको उहाँको भनाइ थियो। राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग गण्डकीका प्रमुख चन्द्रकान्त चाप(ागाईले महामारी र विपत्को समयमा सङ्घ र प्रदेश सरकार भन्दा स्थानीय सरकार बढी सक्रिय हुनुपर्ने बता(उनुभयो। नागरिक समाजले राज्यलाई जिम्मेवार बनाउन पहलसँगै नागरिक कर्तव्यलाई पनि पालना गराउने कार्यमा भूमिका खेल्नुपर्ने उहाँले बताउनुभयो। पोखरा महानगरपालिका सामाजिक विकास महाशाखाका वरिष्ठ शाखा अधिकृत बिष्णुमाया पौडेलले नागरिकको समस्या समाधानका लागि तीन तहको सरकार स्थापना भएको तर अझैपनि नागरिकले गाउँगाउँमा सिंहदरबारको अनुभुत गर्न नपाएको भनाइ राख्नुभयो। अधिवक्ता गिरिधारी सुवेदीले विपत् र महामारीका बेला स्थानीय, प्रदेश र सङ्घमा भ्रष्टाचारले प्रश्रय पाएको, महङ्गी र कालोबजारीमा बृद्धि भएको बताउदै भविष्यमा हुन सक्ने यस्ता कुराहरूलाई राज्यले रोक्नुपर्ने बताउनुभयो। नेपाल ट्रेड युनियन महासङ्घ गण्डकीका अध्यक्ष रुद्र खत्रीले निषेध आदेश र लकडाउनको कारण देखाएर अधिकांश मजदुरले न्युनतम पारिश्रमिक समेत पाउन नसकेको भन्दै कार्यान्वयन हुनुपर्नेमा जोड दिनुभयो। अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) गण्डकीका संयोजक शिव खकुरेलले कोभिड मात्र नभइ हरेक महामारीका समयमा इन्सेकले अनुगमन र राहत वितरण लगायत सहजीकरण गर्दै आएको उल्लेख गर्नुभयो। महामारीका कारण नागरिक संघ संस्थामा कार्यरत अधिकारकर्मीहरूले मानसिक तनाव समेत झेल्नुपरेको उहाँको भनाइ थियो। इन्सेक वहस तथा पैरवी शाखा प्रमुख सम्झा श्रेष्ठले 'महामारी र विपत्ले नागरिक समाजमा पारेको असर' सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रस्तुतीकरण गर्नुभएको थियो। प्रतिवेदनमा पहिलो चरणको लकडाउनमा नागरिक प्रति सरकार कडा रूपमा प्रस्तुत भएको, अत्यावश्यक औषधिमा कालोबजारी, सरकारले राहत बाढेपनि पहुँचवालाले मात्र राहत पाएको उल्लेख गरिएको छ। त्यस्तै महामारीका कारण घरेलु हिंसाका घटनामा वृद्धि भएका, राजनीतिक दलहरूले ठुलाठुला भेला गरेपनि नागरिकको हिँड्डुल गर्ने अधिकारमाथि बन्देज लगाउनुका साथै नागरिकको अभिव्यक्ति स्वतन्त्रमा बन्देज लगाउने काम गरेको समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

कानुन निर्माण प्रक्रियामा नागरिक समाजको भूमिका विषयक परामर्श कार्यक्रम

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) गण्डकी प्रदेश कार्यालयको आयोजना कात्तिक २९ गते कानुन निर्माण प्रक्रियामा नागरिक समाजको भूमिका विषयक परामर्श कार्यक्रम सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा गण्डकी प्रदेश सभाका सभामुख नेत्रनाथ अधिकारीले गण्डकी प्रदेश सभाबाट परित गरिने कानुन निर्माण प्रक्रियामा नागरिक समाजको सहभागिता रहने बताउनुभयो। उहाँले प्रदेश सभाबाट परित भएका ५१ कानुन निर्माणमा नागरिक समाजलाई सहभागी गर्न नसकिएको बताउदै अब भने नागरिक समाजसँग छलफल गरी थप तीन ओटा विधेयकलाई पारित गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो। कार्यक्रममा गण्डकी प्रदेश सभा तथा विधायन सभा सदस्य धनन्जय दवाडीले गण्डकी प्रदेशले बनाएका कानुन निर्माण प्रति जवाफदेही हुँदै कानुनलाई आवश्यकता अनसार परिमार्जन गर्न आवश्यक रहेको बताउनुभयो। गण्डकी प्रदेश सभा सदस्य मिना गुरुङले नागरिक समाज(लाई कानुन निर्माण प्रक्रियामा समावेश गर्ने विषय ढिलो भएको बताउनुभयो। उहाँले यस्ता प्रकारका छलफल सरकार गठन हुने बित्तिकै गर्दा बढी प्रभावकारी हुने बताउनुभयो। प्रदेश सभा तथा विधायन सभा सदस्य राजिव पहारीले कानुन निर्माण वा विधेयक निर्माण भन्दा सांसदहरुले विकासे कार्यक्रम तर्फ धैरै चासो राख्ने गरेको बताउनुभयो। उहाँले कानुन निर्माणमा नागरिकहरुको भूमिका बारे उनीहरुलाई सचेत बनाउन आवश्यक रहेको बताउनुभयो। प्रदेश सभा सचिव हरिराज पोखरेलले प्रदेश सभाले कानुन बनाउदा अपनाउने प्रक्रिया बारे जानकारी दिदै कार्यक्रममा उठेका कुरालाई कानुन निर्माण गर्दा मुल मन्त्रको रुपमा प्रयोग गरिने बता(उनुभयो। उच्च बार इकाइ अधिवक्ता गिरधारी सुवेदीले नागरिक समाजसगँ सरोकार रहेका कानुन निर्माण गर्दा नागरिकहरुको स्वामीत्य हुने गरी निर्माण हुनुपर्ने बताउनुभयो। उहाँले राजनैतिक संस्था नागरिकसँग जोडियो भने आवश्यकता अनुसार कानुन निर्माण गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा बताउदै प्रदेश सभाले पारित गरेका ५१ कानुन मध्ये आठ ओटा मात्र नागरिकसँग जोडिएका छन्। विधेयकको मासौदा ड्राफ्ट गर्ने बेलानै नागरिकहरुको सहभ(ागिताको आवश्यकता रहेको बता(उनुभयो। इन्सेक गण्डकी प्रदेश कार्यालय संयोजक शिव प्रसाद खकुरेलले लोकतन्त्रको मुटुनै नागरिक सहभागिता रहेको बताउदै प्रत्येक कानुन नागरिकहरूको आवश्यकताको आधारमा बन्नुपर्ने बताउनुभयो। कानुन निर्माण प्रक्रियामा नागरिकलाई समावेश नगरिएको बताउदै व्यवस्था परिर्वतन भएनि अवस्था परिवर्तन नभएको बताउनुभयो। नागरिकलाई कानुन निर्माणमा सहभागी गरियो भने लोकतन्त्रलाई बलियो बनाउन सकिने उहाँले बताउनुभयो। इन्सेक वहस तथा पैरवी शाखा प्रमुख सम्झा श्रेष्ठले 'कानुन निर्माणमा नागरिक समाजको भूमिका' सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण गर्नुभएको थियो। प्रस्तुतीमा नागरिक समाजको निमार्ण र कानुन निर्माणमा नागरिकहरुको भूमिका बारे छलफल गरिएको थियो। उहाँले मानव अधिकारमैत्री कानुन निर्माणको लागि प्रदेश सरकारले नागरिकहरूलाई छलफलमा समावेश गर्न आवश्यक रहेको बताउनुभयो।

मानव अधिकार रक्षकहरू सम्बन्धी मस्यौदा कानुनबारे छलफल

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र इन्सेक लुम्विनी प्रदेश कार्यालयले कात्तिक १७ गते मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुनबारे छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भयो। मानव अधिकार रक्षकहरूको संरक्षण र सुरक्षाका लागि मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी कानुन महत्वपूर्ण भएकाले कानुन निर्माण गर्नका लागि प्रदेश योजना आयोगले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने बताउनु भयो। इन्सेक कार्यसमिति सदस्य शोभाकर बुढाथोकीले मानव अधिकार रक्षकहरू जोखिममा पर्ने भएकोले उनीहरूको सुरक्षा र संरक्षणका विधेयकले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने बताउँदै मानव अधिकार रक्षकहरूको पहिचान गर्न नसक्ने कानुन व्यवहारिक नहुने भएकोले यसलाई पूरक बनाउनका लागि विभिन्न क्षेत्रका सरोकारवाला निकायहरूसँग इन्सेकले छलफल गर्दै आइरहेको बताउनु भयो। राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग बुटवलका निमित्त प्रमुख दीपक ठाकुरले मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा मानव अधिकार रक्षकहरूको भूमिका र दायित्वका विषयमा पनि स्पष्टसँग उल्लेख गर्नुपर्ने बताउनु भयो। अधिवक्ता शिवप्रसाद गौडेलले इन्सेकले तयार पारेको मानव अधिकार रक्षक सम्वन्धी कानुन महत्वपुर्ण रहेको र यसलाई पूरक बनाउनकालागि परिमार्जित गर्नु पर्ने बताउनु भयो। संविधान सभाका सदस्य तथा दलित अधिकारकर्मी विनोद पहाडीले मानव अधिकार रक्षकहरूको सवालमा एकै

पटक सम्बोधन गर्ने गरी अगाडि बढ्नसके यसको सार्थकता पाउने बताउनु भयो। इन्सेक लुम्बिनी प्रदेश संयोजक भोला महतले मस्यौदालाई पूरक बनाउन सबै सरोकारवालाहरूको महत्वपूर्ण भुमिका भएकोले प्राप्त सुझावहरूलाई समेटेर मुख्य न्या(ायाधिवक्तालाई बुझाउने बताउनु भयो।

मानव अधिकार समुहले प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा तत्काल डाक्टरको व्यवस्था गर्न माग

बर्दिया। बढैयाताल गाउँपालिका ३ सोरहवामा रहेको एक प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र कोविड १९ अस्पतालमा दरबन्दी अनुसार तत्काल डाक्टरको व्यवस्था गर्न मानवअधिकार समुह बढैयाताल र इन्सेक बर्दियाले २०७८ कातिक ११ गते माग गरेको छ।

बढैयाताल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख बिष्णु पौडेललाई कार्यकक्षमा भेटि लिखित रुपमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र कोविड १९ अस्पतालमा दरबन्दी अनुसार तत्काल डाक्टरको व्यवस्था गर्न मानवअधिकार समुह र इन्सेक बर्दियाले माग गरेको हो। माग पत्रमा स्वास्थ्य केन्द्रमा डाक्टर आउने र केहि समय बसेर बि(भिन्न बहानामा फिर्ता गई लामो समयसम्म डाक्टर बिहिन हुने अवस्था हुन नदिन गर्नु पर्ने आवश्यक कार्यव्यवस्था मिलाउन पनि माग गरेको छं।

यसैगरी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको भवनलाई नै कोविड १९ अस्पताल रहेको र कोविड संक्रमित संख्या बढेको अवस्थामा ओपिड र सुरक्षित सत्केरी सेवा बन्द गर्न पर्ने अवस्था भएकोले कोविड संक्रमितको चाप बढेको अवस्थामा पनि अन्य उपचार र सेवा बन्द गर्न नपर्ने व्यवस्था गर्न पर्नें। कोरोना भाइरसको महामारी कारण बढैयाताल गाउँप(ालिका क्षेत्र भित्रका स्वास्थ्य संस्थामा बिरामीहरुले उपचार सेवा लिन आउनेको संख्याको कमी आउने गरेको छ। यसले कोरोना भाइरसको संक्रमणको त्रासले अन्य रोग (नसर्ने दिर्घ रोग) उपचारै नगरी लुकाएर बस्दा झनै समस्या आउने देखिन्छ। यसलाई ध्यान दिदै बिशेष व्यवस्था गरी ती रोगीहरुलाई उपचारको लागि व्यवस्था गर्नु पर्ने।

स्वास्थ्य विमाको सेवा पाउन कठिनाई र झनझटिलो रहेकोले यसलाई बिरामी मैत्री बनाउन पर्ने। बढैयाताल गाउँपालिका ९ टेशनपुरमा रहेको आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रमा औषधी अभाव रहेको छ। सामान्य ज्वोरोको औषधि सितामोल पनि छैन। प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र सोरहवामा पनि सिटामोल सहित अन्य अत्यावश्यक औषधी अभाव रहेकोले ती स्वास्थ्य संस्था र अन्य स्वास्थ्य संस्थामा पनि अनुगमन गरी औषधी उपलब्ध गराउन र औषधीको अभाव हुन नदिन पनि आवश्यक सबै व्यवस्था गर्न पर्ने। नेपाल सरकारले निशुल्क उपलब्ध गराउने भनिएको औषधी सहजतरिकाले नपाउन रहेको समस्यालाई सुधार गर्नु पर्ने पनि माग गरिएको छ।

माग पत्र बुझ्दै स्वास्थ्य शाखा प्रमुख बिष्णु पौडेलले मानवअधिकार समुह बढैयाताल र इन्सेक बर्दियाले उठाएका सवाल सहि र गम्भिर भएको बताउँदै यसतर्फ स्वास्थ्य शाखाको ध्यान तानिएको बताउनु भयो। प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र काविड १९ अस्पतालमा हालको लागि तत्कालै डाक्टरको व्यवस्था राख्ने प्रक्रिया पुरा भई नियूक्ति पत्र दिएर अगाडी बढेको बताउनु भयो। स्वास्थ्य संस्थामा औषधीको अभाव भएको सत्य भएको र खरिद प्रक्रिया अगाडी बढिसकेकोले त्यो समस्या पनि केहि दिनमै हट्ने बिश्वास व्यक्ति गर्नु भयो।

कोभिड- १९ ले शिक्षामा पारेको असर विषयक निवन्ध प्रतियोगिता सम्पन्न

बर्दिया। बढैयाताल गाउँप(ालिका ४ जगतिया स्थित सरस्वती माविमा इन्सेकको आर्थिक सहयोग र बालअधिकार समुहका आयोजनामा कोविड १९ ले शिक्षामा पारेको प्रभाव निबन्ध प्रतियोगिता सम्पन्न भएको छ। प्रतियोगितमा १३ जना छात्रछात्राले सहभागित जनएका थिए। प्रतियेगितम सृजना क्षेत्री प्रथम, पूर्णीमा परियार द्धितिय, अञ्जली विक तृतिय र अन्य सबै सहभागिलाई सन्त्वना पुरुस्कार दिएको निमित्त प्रधानाध्यापक बुद्धिबहादुर चौधरीले जानकारी दिनु भयो।यसैगरी बाँसगढी नगरपालिका – ४ जनता मावि पनि इन्सेकको आर्थिक सहयोग र बालअधिकार समुहका आयोजनामा कोविड १९ ले शिक्षामा पारेको प्रभाव निबन्ध प्रतियोगिता सम्पन्न भएको छ।प्रतियोगितमा १५ ना छात्रछात्राले सहभागित जनएका थिए। प्रतियेगितम अनिसा थारु प्रथम, पार्वती परियार द्धितिय, एलिसा चन्द ठकुरी तृतिय र अन्य सबै सहभागिलाई सन्त्वना पुरुस्कार दिएको बालअधिकार समुहका संरक्षक शिक्षक शिवबहादुर चौधरीले जानकारी दिनु भयो। निबन्ध प्रतियगितामा सहभागि छात्रछात्राहरुले आफुहरुलाई कोविड १९ ले शिक्षामा पारेको प्रभावको बारेका सुचना जानकारी लिन बिद्यार्थीहरुलाई सक्रिय बनाएको। कोविड १९ ले शिक्षामा पारेको प्रभाव बारेमा आफ्नो भोगाईको बारेमा निबन्ध लेखन मार्फत व्यक्त गर्ने अवसर पाएको। निबन्ध लेखन शीपको बिकास भएको बताउनु भयो।

स्वास्थ्य अधिकार सम्बन्धि सरोकारवाला वीच अन्तरक्रिय

बर्दिया। इन्सेक र मानव(अधिकार समुहको आयोजनामा बढैयाताल गाउँपालिका ३ सोरहवामा रहेको एक प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा २०७८ कार्तिक ७ गते स्वास्थ्य अधिकारको सम्वन्धमा सरोकारवाला बीच अन्तरक्रिया सम्पन्न भएको छ। सो अवसरमा मानवअधिकार निगरानी समुहका संयोजक हरिबहादुर घर्तीले प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा दरबन्दी अनुसार तत्काल डाक्टरको व्यवस्था गर्न र अन्य स्वास्थ्यका सवालको सम्वोधनका लागि प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष पराजुलीलाई माग पेश गर्नु भएको थियो। माग पत्रमा स्वास्थ्य केन्द्रमा डाक्टर आउने र केहि समय बसेर बिभिन्न बहानामा फिर्ता गई लामो समयसम्म डाक्टर बिहिन हुने अवस्था हुन नदिन गर्नु पर्ने आवश्यक कार्यब्यवस्था मिलाउन पनि माग गरेको छं। यसैगरी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको भवनलाई नै कोविड १९ अस्पताल रहेको र कोविड संक्रमित संख्या बढेको अवस्थामा ओपिड र सुरक्षित सत्केरी सेवा बन्द गर्न पर्ने अवस्था भएकोले कोविड संक्रमितको चाप बढेको अवस्थामा पनि अन्य उपचार र सेवा बन्द गर्न नपर्ने ब्यवस्था गर्न पर्नें। कोरोना भाइरसको महामारी कारण बढैयाताल गाउँप(ालिका क्षेत्र भित्रका स्वास्थ्य संस्थामा बिरामीहरुले उपचार सेवा लिन आउनेको संख्याको कमी आउने गरेको छ। यसले कोरोना भाइरसको संक्रमणको त्रासले अन्य रोग (नसर्ने दिर्घ रोग) उपचारै नगरी लुकाएर बस्दा झनै समस्या आउने देखिन्छ। यसलाई ध्यान दिदै बिशेष ब्यवस्था गरी ती रोगीहरुलाई उपचारको लागि ब्यवस्था गर्नु पर्ने। स्वास्थ्य विमाको सेवा पाउन कठिनाई र झनझटिलो रहेकोले यसलाई बिरामी मैत्री बनाउन पर्ने। सामान्य ज्वोरोको औषधि सितामोल पनि छैन। प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र सोरहवामा पनि सिटामोल सहित अन्य अत्यावश्यक औषधी अभाव रहेकोले ती स्वास्थ्य संस्था र अन्य स्वास्थ्य संस्थामा पनि अनुगमन गरी औषधी उपलब्ध गराउन र औषधीको अभाव हुन नदिन पनि आवश्यक सबै ब्यवस्था गर्न पर्ने। नेपाल सरकारले निशुल्क उपलब्ध गराउने भनिएको औषधी सहजतरिकाले नपाउन रहेको समस्यालाई सुधार गर्नु पर्ने पनि माग गरिएको छ। प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रका अध्यक्ष दुर्गाप्रसाद पराजुलीले मानवअधिकार समुह बढैयाताल र इन्सेक बर्दियाले उठाएका सवाल सहि र गम्भिर भएको बताउँदै यसतर्फ समितिको ध्यान तानिएको बताउनु भयो। प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा हालको लागि तत्कालै डाक्टरको ब्यवस्था राख्ने प्रक्रिया पुरा भई नियूक्ति पत्र दिएर अगाडी बढेको बताउनु भयो। स्वास्थ्य संस्थामा औषधीको अभाव भएको सत्य भएको र खरिद प्रक्रिया अगाडी बढिसकेकोले त्यो समस्या पनि केहि दिनमै हट्ने बिश्वास ब्यक्ति गर्नु भयो।

मानव अधिकार समुह, निर्वाचित जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरूवीच समन्वयात्मक बैठक सम्पन्न

बाँके। मानव अधिकार निगरानी समूह, निर्वाचित जनप्रतिनिधि र अन्य सरोकारवालाहरुबीच समन्वयात्मक बैठक राप्ती सोनारी गाउँपालिका कार्यालय अगैया बाँकेमा २०७८ कार्तिक २९ गते सम्पन्न भयो।

शिक्षा,स्वास्थ्य, खाद्य र आवसको अधिकार कार्यान्वयनको अवस्था समस्या र चुनौतीका विषयमा छलफल गरिएको थियो। छलफलमा कृषि र पशु शाखामा कृषि प्राविधिक वडा स्तरमा खटाइए पनि विना हतियारको शिकारी भएको गुनासो गरेका थिए। नियुक्त भएको ६।७ महिना भइ सक्दा पनि हाम्रो न अफिस छ न हाम्रो बस्ने कुर्सि टेवुल न साथमा औषधी छ। यसरी दिन भरी बसेर नै तलव खानु पर्दा हामीलाई हिनताबोध भएको कुरा प्राविधिकहरुले बताए। शाखा विच र वडा विच समन्वय नगरि कार्यक्रमहरु हुने गरेको हुदा समस्या भएको पशु शाखा प्रमुख जय बहादुर कार्कीले बताए। गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष धनी कुमारी खत्रीले राप्तीसोनारी गाउँपालिका कृषि तथा पशु क्षेत्रमा अव्वल भए पनि गाउँप(ालिकाले बजेट विनियोजन गर्न कन्जुसाई गरेको बताइन्। एउटा बाटो अथवा पुल बनाउन करोडौ रुपया खर्च गरिन्छ भने दैनिक उपभोग गर्ने जस्तो विषयमा महत्व नै नदिने गरिएको बताइन्। अव यस विषयमा पनि हाम्रो ध्यान जाने प्रतिवद्धता जनाईन।

नागरिकको कोभिड विमासँग सम्बन्धित विषयमा पत्रकार सम्मेलन

बाँके। नागरिकको कोभिड विमासँग सम्बन्धित विषयमा इन्सेक लगायत संघ संस्थामा आवद्ध अधिकारकर्मीहरूले कात्तिक १५ गते उच्च अदालत तुलसीपुर नेपालगञ्ज इजलासमा रिट निवेदन दायर गरेको सम्बन्धी पत्रकार सम्मेलन सम्पन्न गरियो। विमा सम्झौता अवधि भित्र कोभिड पोजेटिभ देखिएका विमितहरू बिमा वापतको रकम भुक्तानी माग गरि निबेदन प्रस्तुत गरेकोमा पटक पटक सम्पर्क गर्दा पनि विमा कम्पनीले टार्दै आएको र हाल सम्म पनि उल्लेखित विमितले सम्झैता बमोजिमको रकम भुक्तानी प्राप्त नभएको हुदाँ भुक्तानी नहुनुको कारण खुलाई सम्पुर्ण सूचना उपलब्ध गराई पाउँ भन्दै रिट निवेदन दायर गरिएको इन्सेक लुम्बिनी प्रदेश संयोजक भोला महतले बताउनु भयो। यसैगरी, नेपालको संविधानको धारा १८, २५ बिमा ऐन, २०४८ को दफा ८ बिमा नियमावली, २०४८ को नियम ३२, ३४ (घ) र नियम ३८, कोभिड विमा मापदण्ड, २०७७ को दफा ११, १६ (३) (४) र (५) तथा सो को अनुसुचि ४ र ७ मुलुकी देवानी संहिता २०७४ को दफा १७, १८ ,५१ बमोजिम संबैधानिक र कानुनी व्यवस्थाको उल्ल ंन गरी बिमा लेखमा उल्लेखित बिमाङ्क रकम प्राप्त गर्न संवैधानिक र कानुनी हक हनन् गरेको तथ्य पुष्टी भएको हुँदा बिमा कम(पनीलाई जिम्मेवारी र भुमिका बमोजिम निकासा , आदेश निर्देशन र भुक्तानी दिनु भनि नेपालको संविधानको धारा ४६ र धारा १४४ बमोजिम परमादेश जारी गरि पाउन समेत रिट निवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। उहाँले कोभिड महामारी सुरुयातीबाटै कोभिड विमा गराएका नागरिकहरू जो कोभिड पोजेटिभ भए उनिहररूले हालसम्म पनि विमा कम्पनीहररूबाट विमा रकम नपाएका कारण विमा नपा(एकाहरुको हक प्राप्तीका लागि कानुनी उपचारमा गएको बताउनु भयो। इन्सेक लुम्बिनी प्रदेश संयोजक भोला महत, एफडब्लुएलडीका संयोजक सुनिल श्रेष्ठ, एडभोकेसी फोरमका संयोजक बसन्त गौतम, अधिवक्ताहरू लोकबहादुर शाह, विकास आचार्य, बलबहादुर चन्द निवेदक रहेको रिटमा राष्ट्रिय बिमा कम्पनी लिमिटेड नेपालगञ्ज शाखालाई विपक्षी बन(ाइएको पत्रकार सम्मेलन मार्फत जानकारी दिनु भयो।

आवासको अधिकार विषयक अन्तरक्रिया , शुद्धोधन गाउँपालिका

रुपन्देही। शुद्धोधन गाउँपालिकाले आबासको अधिकार बिषयक अर्न्तरक्रिया कार्यक्रम २०७८ कार्तिक २५ गते सम्पन्न भयो। गाउँपालिका भित्र रहेका बिभिन्न संघ संस्थाका अध्यक्ष तथा प्रतिनिधिहरु सुकुमबासि तथा टोल सुधार संस्था लग(ायतको उपस्थीतिमा कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो। कार्यक्रममा गाउँपालिका बडा न ३ र ४ मा सुकुम्वासीहरुको कुलोको किनारामा घरहरु भएको हुदा बाढि आउदा निकै जोखिम मोलेर बस्न परेको बाध्यता भएको बताए। बारम्वार गाउँपालिकामा गुनासो गर्दा पनि सुरक्षीत ठाउँमा सार्न कुनै पहल नभएको बताए। प्रमुख अतिथि गाउँपालिकाकाका उपाध्यक्ष शान्ता देबि ज्ञावालिले गाउँपालिकाले सुकुम्मबासिहरुको लागि नापजाच र लागत संकलन गर्ने तिब्रतका साथ अगाडी बढाएको थियो तर संघिय सरकारले पछि आएर रोकेपछि समस्या भएको बताउनु भयो।

आवासको अधिकार सम्बन्धी अन्तरक्रिया

दाङ। घोराही उप - महानगरपालिका दाङमा २०७८ कार्तिक १६ गते आवासको अधिकार विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा आवासकोको अधिकारसम्बन्धी संबधैानिक व्यवस्था, विद्यमान शिक्षा नीति र प्रावधान र सोको कार्यान्वयनको अवस्थाबारे छलफल, सरोकारवालाहरूलाई सजग गराई सम्बन्धित निकायलाई जिम्मेवार कसरी बनाउने भन्ने बारेमा छलफल भएको थियो। भुमि व्यवस्थापन नभई खाद्य सुरक्षा नहुने भएकोले यस उपमहानगरपालिकामा भुमिको व्यवस्थापन गर्न प्रतिवद्ध रहेको नगरप्रमुख नरुलाल चौधरीले प्रतिवद्धता जनाउनुभएको छ। हालै आएको बेमौसमी बर्षाका कारण गरिव तथा बिपन्नहरुको आवासमा क्षति पुगी भुमीको समेत क्षति भएकोले त्यसका सबै मिलेर त्यसको व्यवास्थापनको लागी सरोकारवालाहरुले प्रतिवद्धता जनाएका छन। कार्यक्रम जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख जितेन्द्रमान नेपालीको प्रमुख आतिथ्यमा भएको कार्यक्रममा घोराही उपमहानगरपालिकाका प्रमुख नरुलाल चौधरी, मानवअधिकार सञ्जालका केशवकुमार शर्मा, मानव अधिकार समुहका सचिव प्रकाशचन्द्र घिमिरे आआफ्नो भनाइ राख्नुभएको थियो।

बाल अधिकार चेतना समुहसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम

कपिलबस्तु। बाणगंगा नगरपालिका- १ बैरिया स्थित वाल माबिमा इन्सेक द्वारा गठन गरिएको वाल अधिकार चेतना समुहका पदाधिकारीहरुका लागि एक दिवसीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम ०७८ कार्तिक २५ गते सम्पन्न भयो। कार्यक्रममा वाल माबि वैरियाका प्रधानाध्यापक अर्जुन शाहीले वालबालिकाहरुले आपुले प्राप्त गर्ने अधिकार आफैले खोज्न आवश्यक भएको बताए। वाल अधिकार चेतना समुहका संरक्षक शिक्षक ओम प्रकाश घिमिरेले बालबालिकाहरुले मानव अधिकार र वाल अधिकारको बारेमा जान्न र बुझ्न् पाउनुका साथै इन्सेकले बाल माबिलाई छनोट गरेर यस बिद्यालयका बालबालिकाहरुको समुह गठन गरी बिभिन्न गतिबिधीहरुमा सहयोग गरेको भन्दै इन्सेकलाई धन्यवाद दिए। यस्तै मानव अधिकार समुह बाणगंगाका उपाध्यक्ष इन्दीरा पन्तले बालबालिकाको अधिकारको बारेमा जानकारी दिदै बिद्यालयमा भएका समस्याहरुलाई निर्धक्क भएर उठान गर्न बाल अधिकार चेतना समुहका पदाधिकारीहरुलाई आग्रह गरिन्। उनले बालबालिकाहरुले संबिधानमा उल्लेख भए अनुसारको शिक्षाको अधिकार आफुहरुले प्राप्त गर्न सकिएको छ कि छैन सो बिषयमा चनाखो हुनुपर्ने बताईन्। इन्सेक जिल्ला सहजकर्ता पार्वती आचार्यले वाल अधिकार चेतना समुह गठनको बारेमा वाल अधिकार गठनले वालबालिकाहरुले आफ्ना समस्याहरु सजिलै राख्न र भन्न सकुन, बिद्यालयमा देखिएका समस्याहरुलाई संबन्धित निकाय सम्म पुराउन सकुन र अधिकार बाट बञ्चित नहोउन भन्ने बिषयमा जानकारी दिईन् बाद अधिकार समुहका अध्यक्ष प्रशान्त खनालले इन्सेकको काम , कर्तब्य र यसको अधिकारको बिषयमा जानकारी लिन पाएको भन्दै इन्सेकलाई धन्यवाद दिदै खुशी व्यक्त गरे। शिक्षाको अधिकारकाबाट बञ्चित भएका वालबालिकाहरुलाई अधिकार दिलाउनकालागि समुहले सहयोग गर्ने र आफुले जानेका कुराहरु बिद्यालयका बिद्यार्थीहरुहरुलाई सिकाउने र आफ्नो अधिकार प्राप्तका लागि पछि नहट्ने उनको भनाइ छ।

बाल अधिकार चेतना समुहको बैठक

कपिलबस्तु। बुद्धभुमि नगरपालिका ४ बुड्ढी स्थित भृकुटी माबिमा कात्तीक ७ गते बाल अधिकार चेतना समुहका अध्यक्ष ढेगामगरको अध्यक्षतामा बैठक सम्पन्न भएको छ। समुहका पदाधिकारीहरुको बैठकले बिभिन्न प्रस्तावहरु माथि छलफल गरी बार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरेको छ। बाल अधिकार चेतना समुहले यस शैक्षिक सत्रमा बिद्यालय स्तरमा गरिने अतिरिक्त क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना निर्माण गरेको छ। हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता, चित्रकला प्रतियोगिता, कथा लेखन प्रतियोगिता,.शैक्षिक सामाग्री निर्माण र प्रदर्शनी लगाएतको कार्ययोजना निर्माण भएका छन्।

कार्ययोजना निर्माण गर्दा बाल अधिकार चेतना समुहका संरक्षक शिक्षक मतीराज खनाल र इन्सेक सहजकर्ताको सहयोगमा समुहका पदाधिकारीहरुको अगुवाईमा कार्ययोजना निर्माण गरिएको हो। बिद्यालयलाई बालमैत्री निर्माण गर्न, बालमैत्री शिक्षा संचालन गर्न, गुणस्तरिय शिक्षा संचालन गर्न, छात्रामैत्री सौचालय निर्माण र अपाङ् मैत्री बिद्यालय संचालन गर्नका लागि बालबालिकाहरुले आवाज उठान गर्न सकुन भन्ने समुहको उद्देश्य रहेको छ। कार्यक्रम बाल अधिकार चेतना समुहका अध्यक्ष ढेंगामगरको अध्यक्षतामा ११ सदस्यि पदाधिकारीहरु ,संरक्षक शिक्षक र इन्सेक सहजकर्ता लगाएत ४६ जनाको उपस्थिती रहेको थियो। कार्ययोजना निर्माण गर्दा इन्सेक कपिलवस्तुको सहयोग तथा बाल अधिकार चेतना समुह भृकुटी माबिको आयोजनामा सम्पन्न भएको थियो।

विस्फोटक पदार्थबाट घाइते बालकको उपचारमा इन्सेकको सहयोग

विस्फोटक पदार्थबाट घाइते गुराँस गाउँपालिका-६ दैलेखका १५ वर्षीय नरेश नेपाली र २१ वर्षीया लीला नेपालीलाई इन्सेक कर्णाली प्रदेश कार्यालय, सुर्खेतले उपचारका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराएको छ।

इन्सेक कर्णाली प्रदेशका संयोजक नारायण सुवेदीले पीडितका बुबा सहवीर नेपालीलाई कात्तिक १२ गते १० हजार रुपियाँ हस्तान्तरण गर्नु भएको हो। राहत रकम हस्तान्तरण गर्दै संयोजक सुवेदीले पीडितको उपचारमा सहयोग पुग्ने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो। पीडितको उपचारमा राज्यलाई जवाफदेही बनाउन र पीडितलाई थप सहयोग जुटोस् भनेर राहत रकम दिएको बताउनु भयो। पीडितका अभिभावकले इन्सेकद्वारा गठित मानव अधिकार सहायता कक्षमा कात्तिक ९ गते आर्थिक सहयोगका लागि निवेदन दिएका थिए।

मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षासम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम

कञ्चनपुर । अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) सुदूरपश्चिम प्रदेश कार्यालय, धनगढीको आयोजनामा मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षाको सवाल विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रम कात्तिक २९ गते कञ्चनपुरको महेन्द्रनगरमा सम्पन्न भयो । अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) सुदूरपश्चिम प्रदेश संयोजक खडकराज जोशीले मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षासम्बन्धी नमुना कानुन प्रस्तुती गर्नुका साथै मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षा, संरक्षण र संवर्द्धनका लागि इन्सेकले यो नमुना विधेयक तयार गरेको बताउनु भयो । मानव अधिकारका लागि महिला एकल महिला समुहकी अध्यक्ष जानकी जोशीले मानव अधिकारको सवालमा काम गर्दा बिभिन्न चुनौतीको सामना गर्नु पर्ने र सरोकारवाला निकायबाटै अभद्र व्यवहार सहनु परेकाले आगामी दिनमा मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षाका लागि मानव अधिकार रक्षकको सुरक्षा सम्बन्धी कानुनको ठुलो महत्व रहेको बताउनु भयो । नागरिक समाजका अगुवा प्रभुनिधि पन्तले यस मनव अधिकार रक्षकको सुरक्षासम्बन्धी नमुना कानुनमा अल्पसङ्ख्यक र तेस्रो लिङ्गीहरूको अधिकारलाई समेट्नु पर्ने बताउनु भयो । मानव अधिकार रक्षक भगवती थापाले मानव अधिकार रक्षकहरूको सुरक्षासम्बन्धी नमूना कानुनको परिषदमा सक्रिय, इमान्दार र निष्पक्ष तथा लामो अनुभव भएका व्यक्तिहरूलाई नियुक्ती दिनु पर्ने सुझाव दिनु भयो ।

मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुन बारे अन्तरक्रिया

कैलाली । अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) सुदूरपश्चिम प्रदेश कार्यालय, धनगढीको आयोजना र सीसु तथा डिसीए परियोजनाको आर्थिक सहयोगमा मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुन बारे नागरिक समाजसँग कातिक २८ गते अन्तरक्रिया कार्यक्रम टिकापुरमा सम्पन्न भयो । इन्सेक सुदूरपश्चिम प्रदेश संयोजक खडकराज जोशीले मानव अधिकार रक्षकहरूले काम गर्ने दौरानमा आइपरेका कानुनी समस्यालाई न्यूनिकरण गर्न मानव अधिकार रक्षकहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्न राज्यलाई जिम्मेवार बनाउनका लागि इन्सेकले मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुन तयार गरी विभिन्न मानव अधिकारकर्मी तथा नागरिक समाजसँग छलफल गरिरहेको बताउनु भयो । नागरिक अगुवा फिरुलाल चौधरीले मानव अधिकार रक्षकहरूले मानव अधिकारको सवालमा काम गर्दा मानव अधिकार रक्षकमाथि आइपरेका समस्या समाधानका लागि कुनै कानुनी प्रवधान नभएका कारण धेरै मानव अधिकारकर्मीहरूले विभिन्न चुनौतीहरूको सामना गर्नु परेकोले मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी कानुन आवश्यक रहेको बताउनु भयो । टिकापुर सामुदायिक एफएमका स्टेशन म्यानेजर एकेन्द्र तिमिल्सीनाले मानव अधिकार रक्षकसम्बन्धी मस्यौदा कानुनमा मानव अधिकार रक्षकहरूको सामाजिक न्याय, सुरक्षा तथा कानुनी उपचारको व्यवस्था हुनु पर्ने सुझाव दिनु भयो । टिकापुर बहुमुखी क्याम्पसका सहप्राध्यापक बालकुमार चौधरीले मानव अधिकार रक्षक परिषदको पदाधिकारीमा स्वतन्त्र, निष्पक्ष, निस्वार्थ तथा उच्च अदालतका सेवा निवृत न्यायधीश, सामाजिक सेवामा खटिएका व्यक्ति र मानव अधिकार आयोगसँगको समन्वयमा काम गर्दै आएका अनुभव प्राप्त व्यक्तिहरूलाई राख्नु पर्ने सुझाव दिनु भयो ।

जि.प्र.का.का.द.नं. ६/०४८/०४९
स.क.प.आ.नं. ११४४९, पान नं. ३००९३१९७६

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

२०७८ कात्तिक ३० गते

न्यायपालिकामा देखिएको अन्यौलको अन्त्य गर !

लोकतन्त्रमा न्यायको सुनिश्चितता गर्न पारदर्शिता, जवाफदेहिता, धीरता, अनुशासन र कर्तव्यपरायणको परिचायकको रुपमा न्यायपालिकालाई लिइन्छ । न्यायाधीशहरू न्यायका मुर्ति र न्यायालय न्यायको अन्तिम आशाको केन्द्रका रुपमा रहनु पर्छ । केहि समयदेखि नेपालको न्यायालय, खासगरी सर्वोच्च अदालतमा देखिएको विवाद र अन्यौलको अवस्थाप्रति इन्सेक दुःख प्रकट गर्दछ ।

सर्वोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधीशबाट नै न्यायालयमा वेथिति निम्त्याइएको आरोपमा न्यायाधीशहरू आन्दोलनमा लाग्नु अत्यन्त गम्भीर विषय हो । आन्दोलनको प्रभाव समस्त न्यायिक प्रक्रियामा परेको छ । अदालतका नियमित क्रियाकलाप ठप्प भएका छन् । तर, लोकतन्त्रको आधारभूत सञ्चालकका रुपमा रहेको जनप्रतिनिधि संस्था (सङ्घीय संसद) र त्यसको जननी राजनीतिक दलहरू अदालतमा पैदा भएको सङ्कटमा मुकदर्शक भएर बसेका छन् ।

लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा प्रणालीले सुनिश्चित गरेका प्रक्रियाको अभ्यास नै महत्वपूर्ण रहन्छन् । नेपालको संविधानले न्यायपालिकाको गरिमा, महत्व र आचरणका बारेमा स्पष्ट उल्लेख गरेको छ । व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकाले जनताको बलिदान र सङ्घर्षबाट लेखिएको नेपालको संविधानको रक्षा गर्नेतर्फ आफ्ना कार्यहरू गर्नुपर्ने हुन्छ । नेपाली जनताको विकास, समृद्धि तथा मानव अधिकारमैत्री एवम् जबाफदेही शासनको अपेक्षामा हाल देखिएका संस्थागत अराजकताले गम्भीर आघात पुग्ने इन्सेकको ठहर रहेको छ । सर्वोच्च अदालतमा भएको अन्यौल र अराजकताको अन्त्य गर्दै पारदर्शी, जबाफदेही, स्वच्छ र स्वतन्त्र न्याय सम्पादनको अभ्यास सुनिश्चितताका लागि निम्न सरोकारहरू सम्बोधन गर्न इन्सेक जोडदार माग गर्दछ ।

सरोकारहरू

१) न्यायपालिकाले गर्ने न्याय सम्पादनका कार्यहरू नियमित रुपमा सञ्चालन नभएकाले जनताको समयमै न्याय प्राप्त गर्ने आधारभूत अधिकार उल्लङ्घन भएको अहिले सर्वोच्चमा चलेको घटनाक्रमले देखाएको छ । भविष्यमा यस्तो समस्या नआउने सुनिश्चितताका लागि नीति, कानुन र संरचनागत सुधारका कार्यमा ध्यान केन्द्रित गर्न माग गर्दछौं ।

२) व्यक्ति विशेषलाई उचाल्ने पछार्ने र जिम्मेवारी जति कुनै व्यक्तिमाथि थोपरेर निर्णयमा संग्लनहरूलाई उन्मुक्ति दिने काममा देखिएको सकृयताले मुलुकको प्रणालीलाई असफल बनाउनेतर्फ सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको बेलैमा ध्यान जानु आवश्यक छ । जटिल मोडमा पुगेको न्यायप्रणालीमा सुधार गर्न न्यायपालिकाको जबाफदेहितामाथि प्रश्न गरौं ।

३) न्यायपालिकाको स्वतन्त्रताका सैदान्तिक मूल्यविरुद्ध राज्यका अन्य अङ्ग र संस्थाको शासन प्रणालीमा सहभागिता खोज्ने जस्ता जघन्य खेलमा मुलुकको सर्वोच्च अदालतका न्यायमूर्तिमाथि प्रश्न उठ्ने गरी गरिएको न्याय सम्पादनले अदालतको विश्वसनियतामाथि सङ्कट पैदा भएको छ । जनमतको समेत अवमुल्यन गर्ने गरी कतिपय फैसलाहरूमा गरिएको ढिलाइ, सन्देहास्पद गतिविधिहरूको निराकरण गर्न संरचनागत सुधार र जनशक्तिको पर्याप्तता सुनिश्चित गर्न जोडदार माग गर्दछौं ।

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं
पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल, फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१
Email: insec@insec.org.np Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org

जि.प्र.का.का.द.नं. ६/०४८/०४९
स.क.प.आ.नं. ११४४९, पान नं. ३००९३१९७६

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !

४) मिति २०७७ साउन २९ गते सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीश हरिकृष्ण कार्कीको संयोजकत्वमा गठित अध्ययन समितिले बुझाएको प्रतिवेदनमा कतिपय न्यायाधीश र कानुन व्यवसायी स्वयम् पनि विचौलिया छन् भनिएको छ ।' अदालतमा हुने यस प्रकृतिका गलत अभ्यासको अन्त्यका लागि कठोर पहलकदमी आवश्यक भएकाले अदालतको सुधारका लागि प्राप्त प्रतिवेदनहरूको तत्काल कार्यान्वयन गर्न माग गर्दछौं ।

५) न्यायलयले गर्ने ढिलो न्यायले पीडितको न्याय प्राप्त गर्ने अधिकारमाथि गम्भीर कुठाराघात भएको छ । उदाहरणका लागि महोत्तरीको मनरासिस्वा नगरपालिका-१० को निर्वाचन परिणामसम्बन्धी फैसला, गोङ्गबुस्थित अस्थायी प्रहरी चौकीमा कार्यरत जवान मदननारायण श्रेष्ठ १३ वर्ष ६ महिनापछि निर्दोष साबित गरेको फैसला, द्वन्द्वको समयमा काभ्रेका अर्जुन लामालाई तत्कालीन नेकपा (माओवादी) का कार्यकर्ताले अपहरण गरी हत्या गरेको १६ वर्ष नाघेको मुद्दा, पूर्वमन्त्री तथा कांग्रेस नेता मोहम्मद अफताब आलम विरुद्धको मुद्दाको पेशी पटकपटक सारिनु जस्ता प्रतिनिधिमूलक घटनाहरूले न्यायपालिकाबाट हुने गरेका ढिलासुस्तिलाई लिन सकिन्छ । ढिला न्यायको दुष्चक्र अन्त्य गर्न आवश्यक सुधारको सुनिश्चितता गर्न ध्यानाकर्षण गराउँछौं ।

६) न्यायलयको साख गिर्नु भनेको प्रकारान्तरले लोकतन्त्र कमजोर हुनु हो । लोकतन्त्रको रक्षार्थ विधिको साशनको अभ्यास कमजोर हुने क्रियाकलापहरू तत्काल अन्त्य गरी आम नागरिकको न्यायको अधिकार सुनिश्चित गर्न माग गर्दछौं ।

७) अदालतमा विधिविरूद्धको अभ्यास र त्यस प्रतिको भरोसा बढ्नु तथा आम नागरिकमामा न्यायलयप्रति वितृष्णा जाग्नु लोकतन्त्रका लागि गम्भीर चुनौती हो । स्वार्थ समूहहरूको प्रभाव न्यायपालिकामा देखिनु अझ गम्भीर समस्या हो । त्यसको निराकरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्थाको अभ्यास गर्न जिम्मेवार निकायको ध्यान पुगेको छैन । अदालतमा देखिएको अस्तव्यस्तता र अन्यौलको अन्त्य गर्न राजनीतिक तहबाट तत्काल पहलकदमी गर्न आग्रह गर्दछौं ।

८) लोकतन्त्रको रक्षार्थ शक्ति पृथकीकारणको अभ्यास सुदृढ गर्नेतर्फ न्यायपालिका, कार्यपालिका र व्यवास्थिपकाको गम्भीर ध्यानाकर्षण गराउँदै लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, मानव अधिकार र विधिको शासन स्थापित गर्न एकीकृत पहलकदमी गर्न जरूरी देखिन्छ । न्यायाधीशको नियुक्तिसँग सम्बन्धित प्रणालीमा आवश्यक सुधार गरी न्यायालयको जवाफदेहिता सुनिश्चत गर्ने काममा सम्पुर्ण न्यायाधीसहरू गम्भिरतापूर्वक संलग्न हुन आग्रह गर्दछौं । राज्यका प्रणाली र विधिलगायत सच्याउनुपर्ने विषयमा सहभागितामूलक प्रयासका लागि जोडदार माग गर्दछौं ।

डा. इन्दिरा श्रेष्ठ
अध्यक्ष

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं
पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल, फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१
Email: insec@insec.org.np Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org

जि.प्र.का.का.द.नं. ६/०४८/०४९
स.क.प.आ.नं. ११४४९, पान नं. ३००९३१९७६

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

२०७८ कात्तिक २६ गते

जनगणनाका लागि इन्सेकको अपिल

हरेक १० वर्षको अन्तरालमा नेपालमा जनगणना गरिँदै आइएको छ । बिसं १९६८ बाट थालनी गरिएको जनगणनाको यो ११ औं संस्करण हो । कोभिड-१९ को महामारीका कारण अझैपनि हाम्रो दिनचर्या सहज भइसकेको छैन । यस्तो विषम परिस्थितिमा सरकारले **'मेरो गणना मेरो सहभागिता'** भन्ने नाराका साथ महाअभियानका रूपमा गर्न लागेको जनगणना सफल पार्न हामी सबै नेपालीको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहन्छ । जनगणनामा सङ्कलन गरिएका तथ्य तथ्याङ्कको दुरगामी महत्व हुने भएकाले सही विवरण टिपाउन आम नागरिकमा र नागरिकले टिपाएको विवरण जस्ताको तस्तै सङ्कलन गर्न गणनामा खटिने कर्मचारीहरूमा हार्दिक अपिल गर्दछौं ।

कात्तिक २५ गतेदेखि मङ्सिर ९ गतेसम्म घरघरमा आउने गणकहरूलाई आफ्नो परिवारमा रहेका व्यक्तिहरूको र सोधिएका प्रश्नको विस्तृत विवरण दिनका लागि अनुरोध गर्दछौं । गणनामा यथार्थ विवरण छुटे राज्यले लिने नीति तथा कार्यक्रमबाट लक्षित समूह वञ्चित हुन सक्छन् । तसर्थ सबैको अवस्था र सङ्ख्याको सही विवरण टिपाउनुहुन इन्सेक हार्दिक अनुरोध गर्दछ । लक्षित समूह र समुदायका नाममा अग्राधिकारसहितका कार्यक्रम तय गर्न पनि जनगणनाको महत्व रहन्छ । जनगणना सफल पार्न सचेत नागरिक, सामाजिक सङ्घसंस्था सबैले आफ्नो तर्फबाट भूमिका खेल्न आग्रह गर्दै इन्सेकले आफ्ना सम्पूर्ण माध्यममार्फत जनचेतना अभिवृद्धिको कार्य गर्ने जानकारी गराउछौं ।

तथ्याङ्कहरूको एकीकृत सङ्गालोमा सङ्ग्रह गरिएको तथ्य तथ्याङ्क अपुरो भएमा त्यसको असर सबैजसो क्षेत्रमा पर्ने हुँदा सही सूचना उपलब्ध गराउन तथा प्राप्त सूचनालाइ सोहि बमोजिम सङ्ग्रह हर्न हामी सरोकारवाला सबैमा हार्दिक अपिल गर्दछौं ।

डा. इन्दिरा श्रेष्ठ
अध्यक्ष

दण्डहीनताको विरोध गरौं, मानव गरिमाको रक्षा गरौं !

इन्सेक बुलेटिन

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
नागार्जुन नपा-१० (नीलो घर), स्यूचाटार, काठमाडौं
पोष्ट बक्स नं.: २७२६, काठमाडौं, नेपाल, फोन: ५२१८७७०, फ्याक्स: ५२१८२५१
Email: insec@insec.org.np Web-site: www.insec.org.np, www.inseconline.org